

Bokti op kostschool

Gurli Vibe Jensen

Bokti op kostschool

Gurli Vibe Jensen

met tekeningen van
Oskar Jorgensen

Nederlandse bewerking van
Ds. C. van Wier en Hilletje van Zanen

1969

UITGAVE NEDERLANDSE ZENDINGSRAAD
AMSTERDAM

De oorspronkelijke uitgave verscheen onder de titel 'Bokti det er mig!' bij Dansk Forenet Sudan Missions Forlag.

Copyright Nederlandse vertaling: Stichting de Zending der Ned. Hervormde Kerk, Oegstgeest.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Bokti op kostschool

Met z'n achten

Op de slaapzaal zijn wij met z'n achten. Nummer één is een groot meisje. Ze is al erg oud, minstens zestien. Ze heet Albertha en ze is voor ons een soort reserve-moeder. Zij moet ons in de gaten houden. Ze moet ervoor zorgen dat wij niet met elkaar gaan vechten. Of woorden zeggen, die je beter niet kunt zeggen, als je een fatsoenlijk mens wilt worden.

De grote meisjes van onze slaapzaal gaan naar de zesde klas. Die spreken al Engels. Ze hebben minstens zes taalschriften, waarin ze mogen schrijven op school, en nog een heleboel andere boeken. Twee uit de zesde klas zijn al verloofd en ze zullen wel gauw gaan trouwen, zodra ze van school af zijn. Zij krijgen echte brieven met postzegels erop, van de jongens waarmee ze gaan trouwen. Maar ze laten ons nooit zien wat er in de brieven staat, want dat is privé, zeggen ze. Batu is het met hen eens. Batu zegt, dat iemand met een fatsoenlijk karakter nooit stiekum leest wat er in de brieven van andere mensen staat. Nou, ik heb het toch eens gedaan, één keertje maar. Ik snapte er niets van. Er stond: 'Deze brief is voor de enigste in de hele wereld . . .' Nou, toen wóú ik al niet meer verder lezen, want dat is klink-klare onzin. Rosely is helemaal niet de enigste in de wereld. Ik ben er ook, en Doris en Tafido en Maria en Contapeno, en heel, heel veel anderen. Maar ik ga natuurlijk niet vragen wat het betekende. Want dan komen ze er achter, dat ik in die brief gelezen heb. En dan ben ik geen fatsoenlijk mens meer, zegt Batu.

Nummer twee is Doris. Zij is maar één jaartje ouder dan ik, maar ze is geweldig dik. Haar hele lichaam glimt van het vele eten. Als zij tegen mij lacht, heeft ze helemaal geen ogen meer. En haar hele gezicht verandert, omdat zij zulke ronde wangen heeft. Als zij niet lacht, ziet ze er gewoon uit, ook al zijn haar wangen zo rond als kokosnoten. Ze heeft een vader die haar

helemaal vergeten is, en haar moeder is dood. Toen ze nog een vader en een moeder had, kreeg ze altijd heel veel kleren. Maar toen ging haar moeder dood, en haar vader ging weg, en hij vergat haar. Ze heeft alleen nog maar een grootmoeder, maar die is al honderd jaar en blind. Doris is wel erg eenzaam, vind je niet? Wij praten heel veel met elkaar. We zijn het bijna altijd eens, over alle dingen in de wereld. Vooral wanneer we gaan spelen. Als het op werken aankomt, kan Doris daar beter tegen dan ik. Maar dat moet zij natuurlijk zelf weten. Batu zegt altijd zelf, dat alle mensen verschillend zijn. Dus daaraan zal het dan wel liggen, dat Doris beter kan werken, en dat ik beter kan spelen. Ik kan hoger schommelen dan Doris. Zij beweert, dat ze te weinig adem heeft om hoog te schommelen. Ik zou best willen, dat ik net zo mooi was als Doris. Net zo dik en glimmend!

Tafido is ook niet zo erg groot. Maar ih, wat is zij grappig! Ze komt ergens vandaan waar het Ga'anda heet, hoog in de bergen. Uit die landstreek was zij het allereerste meisje, dat naar onze school kwam. Toen zij bij ons kwam, verstond ze geen woord van onze taal. Ze hilde dikke tranen, dagen lang achter elkaar. Maar toen er één-maand-minder-dan-zes waren voorbij gegaan, toen kon zij beter praten dan velen van ons. Als wij met vakantie naar huis gaan, moet zij wel twee en een halve dag lopen, om thuis te komen in Ga'anda. Dat vind ik voor Tafido een erg lange reis. Maar zij beweert, dat zij het zo fijn vindt om naar school te gaan, dat het allemaal niet hindert.

Omdat ik de jongste van de slaapzaal ben, mag ik vlak bij Albertha, de reserve-moeder slapen. Albertha moet zorgen dat wij ons wassen, en dat we alle rommel achter ons opruimen. Tenminste als er wat op te ruimen valt. Ik heb niets anders dan een slaapmatje en een rok. Maar de anderen zijn veel rijker. Die hebben dozen met kleren er in, potjes met crême, die heerlijk ruikt naar palmolie, en allerhande dingen, weet je wel, die je krijgt als je groot wordt. Nu, Albertha is erg aardig. Ook al

zegt zij soms: 'Ih, Bokti . . . jij geeft me reden om 'Ach!' te zeggen . . ." Maar meestal glimlacht ze een beetje, en dan kunnen we erg goed met elkaar praten. Eens op een dag ving zij een muis voor mij, een hele grote. Ze zei, dat ik die wel voor mijn eten mocht gebruiken. Ik heb hem helemaal alleen opgegeten. Onderwijl dacht ik aan Albertha, die zo aardig voor me is.

Wassen is maar niks

Ik heet dus Bokti en ik ben helemaal zwart (behalve aan de binnenkant van mijn handen en onder mijn voeten, daar zie ik er net zo uit als jullie). En ik houd er helemaal niet van om me te wassen. In onze klas zitten nog 31 andere krullekoppen. En niemand van ons houdt van wassen. Wat dat betreft lijken wij allemaal op elkaar. Ik geloof, dat je het niet meer zo erg vindt om je te wassen als je eenmaal groot bent. Want dan heb je het niet zo verschrikkelijk druk meer, met allerlei dingen die je leuk vindt.

Ik woon in een kostschool in Afrika met nog 119 andere kinderen. We hebben zes leidsters, die op ons passen. Die lijken óók allemaal op elkaar. Want allemaal krijgen ze rimpels in hun voorhoofd en grote donkere ogen, zodra wij iets doen, wat zij verkeerd vinden. Grote mensen hebben zeker graag zulke rimpels. Maar wij kinderen niet! Als de leidsters soms iets doen, wat ik verkeerd vind, dan trek ik ook rimpels in mijn voorhoofd en dan zet ik grote ogen op. Maar dan roepen de volwassenen heel hard: 'Bokti! Wat trek jij een raar gezicht!' Maar zo is er zoveel wat een mens als ik niet kan begrijpen. Daar zal ik jullie nog wel meer van vertellen!

Weet je waarom ik hier op kostschool ben? Mijn vader is gestorven. Ik kan me niet meer herinneren waaraan, ik weet alleen maar dat hij dood is. Mijn moeder woont in onze stad, hier in Afrika. Die stad heet Numan. Bijna alle huizen in Numan zijn rond, en ze hebben een dak van stro. Maar er zijn ook een paar huizen vierkant, met een dak van blik, dat schittert in de zon. Het grootste huis is onze kerk. Ik geloof, dat je daar wel honderd ronde huizen binnenin zou kunnen zetten!

Moeder is erg aardig, maar zij is ziek. Ze hoest. Het is gevaarlijk om zo te hoesten zoals mijn moeder. Daarom woon ik niet bij haar. Ik mag haar alleen zondags bezoeken. Het zou

best kunnen, dat moeder ook gaat sterven, net als mijn vader. Als dat gebeurt, ga ik huilen met tranen. Want dan heb ik niemand meer die ik zondags kan bezoeken. En ook niemand in de hele wereld die mijn moeder is. Een andere vrouw heeft mij hier naar deze school gebracht. Moeder had gezegd, dat zij

dat doen moest. Die andere vrouw is ook wel aardig. Zij is nog zwarter dan ik, en erg dik. Ik denk dat ze zo dik is omdat zij niet hoest. En omdat ze heel veel dikke pap eet, met saus er overheen. Toen ik die eerste keer op school kwam, met die vrouw, was ik moe. Beneden bij de rivier had zij me gewassen. Daar was ik gewoonweg kapot van. Ze zei, dat je schoon moet zijn, als je in een kostschool gaat wonen. Dat waren woorden waar ik niet van hield. En daarom schreeuwde ik erg hard, toen zij me waste. Het water in onze rivier is 's morgens vroeg erg koud. Onze rivier heet de Benue. Al is dat wel een erg mooie naam, het water wordt er niet warmer van. Daarna waste zij haar eigen bloes, en legde die te drogen op de oever. Toen de bloes bijna droog was, gaf ze hem aan mij. Dat was warempel een groot cadeau! Ik had nog nooit eerder zoiets gehad. Ze zei, dat ik hem moest aantrekken. Het is erg moeilijk om een bloes aan te trekken, die eerst van een heel erg dikke vrouw is geweest. En als de bloes dan ook nog niet eens helemaal droog is . . .

Ik was erg moe, toen zij me meenam naar de nieuwe school. Een beetje boos was ik ook, omdat ik al dat water, waarmee ze mij gewassen had, nog niet vergeten was. Toen wij bij de school aankwamen was de bloes bijna droog. Maar aan de beide kanten hing hij zowat op de grond. Dat doet een bloes namelijk, wanneer hij eerst van grote mensen is geweest, die hem hebben weggegeven aan kinderen, die ze eerst 's morgens vroeg gaan wassen!

Alles gaat verkeerd

Op de kostschool hebben wij een witte juf die op ons moet passen. Ze beweert dat zij uit Denemarken komt.

Meestal kan ik wel goed met haar opschieten. Maar er zijn ook wel dagen, waarop ik doe alsof ik haar niet ken. Zulke dagen zijn dan erg lang en vervelend. Ik geloof wel, dat ze het erg naar vindt, als ik niet tegen haar wil praten. Maar dan doe ik het tóch nog niet, want op die manier wil ik haar leren hoe ze doen moet om een fatsoenlijk volwassen mens te worden. Maar zij zegt precies hetzelfde tegen mij. De zaken worden dus wel ingewikkeld! Daarom spreken wij er maar liever niet al te veel over.

Wij bekijken verschillende dingen op een heel andere manier, helaas. Een poosje geleden gebeurde er iets . . . Ik kan niet helemaal begrijpen waarom het verkeerd was. Maar ik kan aan mijn zitvlak nog voelen, dat het verkeerd was. Ik zal het jullie allemaal vertellen. Dan moet je zelf maar eens zien wat je er van vindt!

Ik was thuis gekomen uit school. Helemaal verdiept in mijn eigen gedachten, zoals dat soms gebeuren kan. Ik had mijn jurk uitgetrokken. Die jurk had ik gekregen om op school te dragen. Maar als de zon schijnt, is het prettiger om zonder jurk te lopen. Daar liep ik dus, en ik dacht na over wat ik zou gaan doen. Ik vond niet, dat ik naar de keuken moest gaan, al zou ik daar dan misschien wel een klodder pap gekregen hebben. Want die vrouw daar, (ze heet Esther, en ze helpt ons bij het koken) die weet altijd wel een karweitje voor ons te bedenken. Dat is echt zo'n idee van volwassenen: kinderen mogen in de keuken nooit met hun handen op de rug staan. Kinderen moeten altijd een werkje opknappen.

Onze witte juf zat ginds op school, met een paar grote meisjes te naaien. Wat het uitdelen van karweitjes betreft, is de

juf niet zo gevaarlijk als Esther. Dus ik besloot om daar maar heen te gaan. Ik bedacht een melodietje en zong over de dingen, die ik zou gaan doen. Maar toen ik daar aankwam, zei ze: 'Ha, Bokti, fijn dat je er bent. Ik heb je juist nodig!'

Nu, dat kan van alles betekenen. Dus ik deed mijn handen op mijn rug, en keek vrolijk uit mijn ogen. Ze nam mij mee, naar binnen in de klas. Ze gaf mij twee kluwens garen, en ze zei dat ik die moest opwinden tot één kluwen. Nu zou dat niet zo erg geweest zijn, als Maria daar niet gezeten had. Maria is even oud als ik. Maar Maria is geen leuk kind. Ze houdt mij altijd voor de gek. Daar zaten wij dan met z'n tweeën in de klas. Ik

vind het wel vervelend om het te moeten zeggen, maar ik prikte Maria heel even met een speld. Het was niet de moeite waard. Eén keertje maar, of nee, twee keer, geloof ik. Zij smeed mij de kluwens garen naar mijn hoofd. Kijk, dat is geen werk, iemand kluwens garen naar z'n hoofd smijten. Ik schreeuwde dus. En Maria schreeuwde ook. 'k Weet niet precies, wat er toen allemaal gebeurde. Maar opeens stond de juf er. Haar voorhoofd vol rimpels. Dat leek niet zo best. Het duurde een hele poos, eer zij het garen weer uit de war gehaald had. En ondertussen gebruikte ze een heleboel woorden . . . Ik besloot, om maar niets te zeggen. Ik vind dat de ene mens eerst uitgesproken moet zijn, voor de andere iets gaat zeggen. Na dat

hele verhaal moest ik naast haar komen zitten, om mijn garen verder op te winden. Ik ben blij, dat ik er nog bij zeggen kan, dat ik mijn tong tegen Maria uitstak. Dat lukte mij nog net, voor de juf mij de klas uitbracht. Had ik nou toch mijn jurk maar aangehouden, want toen de juf dat zag, kreeg ik een paar harde tikken op mijn zitvlak. Iemands zitvlak doet minder pijn, wanneer je er iets overheen hebt, terwijl je een pak slaag krijgt. Dat heb ik ontdekt. Toen ik met mijn garen klaar was, waren Batu en ik weer goede vrienden. Ze zei dat ik mocht gaan spelen.

Ik ging er vandoor. Wacht, ik kon wel eens bij Batu's huis gaan kijken, of er soms een lege doos of zoiets in de prullemand zat. Toen ik daar aankwam, zag ik bij haar kantoordeur een doos staan. Een doos met rode verf, helemaal nieuw, met een penseel erbij. De lepels van de school lagen er ook. Daar moesten nummers op geschilderd worden.

Het leek me helemaal niet zo verkeerd om de doos open te maken, en te proberen of het penseel wel goed was. Ik had geen papier, en daarom schilderde ik wat rondjes op mijn eigen lijf. Overall, van mijn neus tot aan mijn tenen. Dat zag er heel leuk uit. Er was nog meer verf, zodat ik de lepels ook maar verfde. Helemaal rood, allemaal. Gewoonweg vuurrood, de hele zaak. Maar daar kwam Batu aan. Ik zag iets in haar ogen, dat mij aan de haal deed gaan, zo vlug ik maar kon! Ze riep mij, en ik moest dus wel terug. Ze waste mij met petroleum, en de lepels ook. En ze zei alleen maar: 'Bokti, ik heb geen woorden!' En toen maakte ze mij verder schoon. Ik was blij, dat ze geen woorden had. Maar ik vind het wel verdrietig, dat zij er zo moe uitzag, toen ze dat zei. Een zwart lijf met allemaal rode kringetjes is toch veel mooier dan een gewoon zwart lijf. Net als 115 vuurrode lepels toch veel mooier zijn dan die saaie van gewoon blik. 't Is wel raar, dat Batu zoiets niet kan inzien. Ik denk wel, dat wij maar weer een paar dagen doen, alsof we elkaar niet kennen. Dat heb ik mij tenminste voorgenomen.

Naar de markt

Een dag zit boordevol met allerlei gebeurtenissen en dingen, waarvan je nog helemaal niets weet als je 's morgens wakker wordt. Ze komen zo maar, helemaal vanzelf. Wanneer je er aan denkt, wat zo'n nieuwe dag aan een mens als ik zal kunnen brengen, dan begint er in je maag iets te kriebelen.

Om zes uur worden wij gewekt door de bel. Die bel staat buiten in de tuin, bovenop een groene paal. Hij is heel groot en zilverkleurig geverfd. Kashala is het die hem luidt. Kashala past 's nachts op de school. Hij heeft een boog met pijlen bij zich, zodat hij kan schieten als er iets gevaarlijks zou gebeuren. Drie keer heeft hij al een paar zwarte slangen doodgeslagen, die waren onze school binnen geslopen. Die zwarte slangen zijn erg gevaarlijk. Ik vind het altijd fijn om er aan te denken, dat wij (behalve Kashala) ook engelen hebben die 's nachts op ons passen. Kashala is al zo oud, en hij kan niet hard meer lopen. Maar engelen zijn overal, omdat ze kunnen vliegen. En ze zijn zo groot en zo goed. Batu zegt, dat wij altijd een engel bij ons hebben, overdag en 's nachts. Tenminste wanneer wij dat zelf willen. 's Nachts staat die engel bij ons bed en houdt de wacht. Wanneer Kashala 's morgens de bel luidt, en ik word wakker, dan denk ik soms: 'Dank u wel voor deze nacht, engel!' Ik vind, dat je dat wel eens zeggen mag. Want er is nooit teveel dankbaarheid in deze wereld, zegt Albertha.

Als wij zijn opgestaan, wassen we ons. Ginds achter de deur staat een grote lemen kruik met water. Eerst wassen we onze ogen en dan de benen. Dat vind ik, wat mij betreft, 's morgens om zes uur wel voldoende. Alle kinderen en de leidsters komen dan bij elkaar in de eetzaal. Wij hebben allemaal onze eigen plaats, achter ons etensbord. Wij zingen in onze eigen taal. Maar de leidsters en Batu praten met God in het Engels. Ik versta er een klein beetje van, maar niet erg veel.

De groten verstaan alles, dus ik kom ook nog wel eens zover.

Na het morgengebed werken wij aan één stuk door tot acht uur. Als ik maar woorden genoeg had, zou ik je alles vertellen wat wij op school allemaal doen. Eerst moeten wij water halen uit de put. Heen en terug is samen wel vier kilometer, voor we het water in huis hebben. Wij hebben minstens 200 emmers nodig, zodat het wel 800 kilometer zou worden, als één kind het alleen moest doen. Maar dat kan één kind natuurlijk niet, zodat 70 kinderen elke morgen 3 emmers moeten halen. De groten zetten twee emmers boven op elkaar, met een paar stokken er tussen. Maar de kleintjes kunnen er maar één dragen. Dat zegt Batu tenminste. Ik zou er ook best twee kunnen dragen, maar dat mag ik dus niet. We zetten de emmer op ons hoofd, en ondertussen hebben we de grootste pret. Soms zingen wij, en een andere keer doen we wie het eerst bij de put is.

Soms doen we ook wel eens iets, waarvan het maar goed is dat Batu het niet weet. In de buurt van de put is een tuin vol bomen, met mangovruchten er aan. Rondom de tuin staan doornstruiken, zodat wilde dieren er niet binnen kunnen komen. Ik ben er een paar keer in geweest, omdat ik mango-

vruchten erg lekker vind. Maar dan werd ik later aldoor erg bang. Zo erg, dat ik er buikpijn van kreeg. En dan is er eigenlijk niets meer aan. Batu noemt dat: 'een slecht geweten'. Een mens als ik is beter af met een goed geweten. Dus ik geloof dat ik maar niet weer in de tuin zal gaan. In ieder geval moeten de mango's wel veel, veel groter zijn, voordat ik het weer doe.

Andere kinderen moeten het hele schoolplein schoonvegen. Ze maken zelf hun bezems van taai gras, en dan vegeen ze mooie figuren in het stof. Er zijn acht kinderen die het eten klaarmaken, samen met Esther. Die is al volwassen, en ze verdient geld omdat zij ons komt helpen. Elke dag krijgen we pap met saus er over heen. Die pap maken we klaar in grote pannen, die Batu uit haar eigen land heeft gekregen. Maar in háár land wordt daarin het wasgoed uitgekookt, zegt ze. In onze pap krijgen we vis, of vlees, of groente. De vis kopen we op de markt, het vlees trouwens ook. Maar de groente plukken we zelf, buiten op het veld, of in onze tuinen. Het fijnste wat je ooit worden kunt is keukenmeisje. Want dan kun je stiekum van het eten proeven, of op een zoutklontje zuigen, wanneer je er een in de zoutpot vindt.

Het gebeurt wel eens, dat je met Esther mee mag naar de markt, om vis of vlees te kopen. Ik geloof, dat onze markt in Numan vast en zeker de grootste van de hele wereld is. Daar zijn zoveel mensen, dat ik ze niet meer tellen kan. En ze praten allemaal zo hard als ze maar kunnen. Ih, wat is dat gezellig!

Ik weet zeker, dat zelfs Batu die mensen niet stil zou kunnen krijgen. Ook al kreeg ze die diepe rimpels over haar hele lijf! Het zijn trouwens niet alleen mensen, die daar lopen te schreeuwen, er zijn ook beesten. Dikke ezels op hun dunne poten, en grappige eenden, en hanen die kraaien. En kippen, die er erg moe uitzien, omdat ze zich niet thuis voelen hier, en niet weten waar ze hun eieren moeten leggen, midden in al die drukte. Bijna de helft van al die mensen op de markt heeft een klein winkeltje onder een afdakje. Als je maar geld hebt, dan

kun je krijgen wat je maar wilt. Je kunt hoofddoeken kopen, met giraffen erop, die met hun lange nekken om elkaar heen staan. Of doeken met vissen of vogels erop. Of met een plaatje van de koningin, of een woord van God, of een auto. Je kunt stof kopen voor een jurk of een rok, je kunt er ook spijkers en sloten krijgen. Ja, zelfs brillen, zoals echte onderwijzers dragen. Esther beweert, dat er gewoon vensterglas inzit. Maar ik vind ze toch heel erg mooi. Ik zou best zo'n bril willen hebben. Snoepjes en karnemelk kun je er ook kopen. Midden op de markt zitten een paar mannen, die slaan zo hard op een trommel, dat ze nat van het zweet zijn. Hun trommels vertellen aan de mensen van Numan dat er vlees of vis verkrijgbaar is op de markt. Die trommelslagers zijn dus erg belangrijk voor ons.

Lepels zijn maar lastig

Behalve het keukenwerk is er 's morgens nog wel wat anders te doen ook. Wij moeten de tuinen onderhouden. Als het geregend heeft, komen er een heleboel planten op die je niet eten kunt. Daarom trekken wij die uit de grond, en we gooien ze in een diepe kuil. Daar in die kuil liggen ze dan te vergaan, en na een héél lange tijd worden ze weer aarde. Dus dan zijn ze toch niet helemaal nutteloos. Wij hebben in onze tuinen tomaten, bonen, noten, en nog een heleboel andere dingen. Die krijgen we allemaal in onze pap om op te eten.

Wanneer ze water gehaald hebben, moeten de meeste meisjes koren malen voor de pap. Ze doen een beetje koren tussen twee stenen en schuren met de bovenste steen over de onderste. Ze wrijven net zo lang tot het meel geworden is. Als wij malen, liggen we op onze knieën achter de stenen, en we zingen er allerlei liedjes bij. We maken onze liedjes allemaal zelf. Ik vind zelf, dat mijn versjes over het koren de beste zijn.

Om acht uur luid ik de bel. Dat is mijn werk: de klok van acht uur luiden. Want Batu zegt, dat het goed is om verantwoordelijkheid te hebben. Wat dat precies is weet ik niet. Maar ik deed maar net alsof ik het begreep. En nu ben ik klaar met mijn woorden over ons morgenwerk.

Tussen acht uur en half negen wassen wij ons. Ik vind wassen niet meer zo vervelend als die keer toen mijn tante mij waste. Maar ik vind wel, dat het niet zo váák hoeft. Je wordt immers toch weer vuil? Wat helpt het dan? Om 9 uur eten wij. We mogen onder het eten niet praten. Dat is voor mij het aller-moeilijkste wat er bestaat. Want ik houd er echt van om woorden te maken. Maar het mag niet. We mogen alleen fluisteren, wanneer het beslist nodig is om iets te zeggen. Nu, daarom zit ik aan één stuk door te fluisteren. Want wat je zegt is altijd belangrijk, anders zei je het immers niet? Wij hebben elk een

kom om uit te eten. Batu heeft een bord om uit te eten, maar zo'n bord is voor ons veel te klein, en daarom hebben wij een kommetje. Mijn moeder en mijn tante eten met de vingers. Dat gaat veel beter, vind ik. Maar hier op school moeten wij met een lepel eten. Maar wie kan nou een balletje maken van z'n pap, en dat dan in z'n mond mikken met een lépel? Nee, als je een echt mooi balletje wilt maken, dan rol je een klodder pap tussen je vingers, tot het balletje mooi rond en glimmend geworden is. Dat doop je in de saus. Dan houd je je hoofd achterover en je mikt het balletje netjes in je mond. Mmmm, dát is heerlijk! Met een lepel is zoiets volslagen onmogelijk. Dat wilde ik maar zeggen. Maar volgens Esther is het toch beter zo, omdat je anders ziek zou kunnen worden. Dus ik gebruik mijn lepel. Mijn kopje is rood en heeft nummer 99, net als mijn lepel en mijn kom. Het is erg belangrijk om je nummer te onthouden, want anders krijg je allicht een lege maag en een heleboel woorden! Als Esther of Batu naar onze spullen komen informeren, en wij hebben ze niet meer, dan vergeten zij dat je in de eetzaal niet mag praten. Dan zeggen ze een heleboel. Over netjes zijn, en zo. Wanneer je kom of je lepel wegraakt, moet je op het kantoor komen en vijf cent betalen. Wie zou dat graag willen, als je op de markt bij een visstalletje voor hetzelfde geld een hele kabeljauw-kop krijgen kunt?

Om negen uur hebben de grote meisjes een bidstond, samen met de leidsters. Maar wij, de kleintjes, moeten naar de school in het dorp. Als wij drie jaar op de dorpsschool geweest zijn, mogen wij samen met de groten schoolgaan bij ons in de kostschool. Voordat we weggaan komt Batu zo af en toe controleren of wij wel schoon zijn. En of wij soms onze jurk binnenste-buiten aan hebben. Of stilletjes een balletje van de pap in onze zak gestopt hebben. Over de weg naar school is niet veel te vertellen, want er groeit alleen maar gras aan beide kanten. Het enige wat interessant is, is het vangen van sprinkhanen. Er zijn er een heleboel, en de meesten zijn groot en dik.

We eten ze lekker op. Er zit heel veel vlees aan, en ze knappen zo fijn tussen je tanden, als je er op kauwt.

Onze school is vierkant, en heeft een dak van stro. In elke klas zitten meer dan 40 kinderen, jongens en meisjes. Onze onderwijzers zeggen, dat we met veel te veel kinderen zijn. Maar er is geen andere school voor ons, dus ze willen ons ook niet graag wegsturen. Wij meisjes zitten apart, en de jongens ook, op de achterste banken. We zitten 5 uur in school. We leren een massa dingen, die je allemaal weten moet, om in de volgende klas te kunnen komen. Ik houd het meest van de godsdienstles. Want daar hoef je alleen maar stil zitten te luisteren naar allerlei verhalen over God. Voordat ik op school kwam wist ik niets van God. Mijn moeder hoestte aldoor, en zij was zo moe, zodat zij me nooit iets van deze dingen vertelde. Mijn tante zegt, dat wat er in de kerk over God verteld wordt, wel het beste is. Maar zij durft er zelf niet heen te gaan, omdat ze bang is voor de boze geesten. Boze geesten zijn een soort slechte goden. Heel veel mensen geloven dat die in stenen en bomen wonen, en dat ze de mensen heel erg veel kwaad kunnen doen. Zodoende ben ik, Bokti, de eerste in onze familie die iets over God weet. Ik ben niet bang voor Hem, want Hij is een heel goede God.

Dia's in de lucht

Ik ben erg knap in rekenen, maar in lezen niet, zodat ik meer dan genoeg heb om over na te denken. Onze onderwijzer heet Malam Gilbert. Hij kijkt af en toe erg moe uit zijn ogen, als wij niet goed opletten. Het lijkt me, dat hij het in school niet gemakkelijk heeft, al krijgt hij er dan ook geld voor. In het speelkwartier spelen we. Wij meisjes zingen, en draaien in de rondte, maar de jongens kletsen alleen maar over auto's en over de jacht. In onze klas zijn heel wat kinderen die geen kleren aan hebben. Want in ons land is het zo warm, dat je nooit last van de kou hebt.

Om 1 uur gaan we naar huis, maar soms knijp ik er stiekum tussenuit. Dan ga ik op de markt kijken of er nog iets spannends te beleven valt. Batu zegt daar niet zoveel van, als ik maar een beetje vlug opschiet. Maar meestal vergeet ik om vlug op te schieten. Er is ook zoveel, wat ik beslist even moet zien! En als ik dan te laat thuis kom, bij de anderen, dan komen er héél wat woorden los! Dus dat is ook alweer zoiets, waaraan ik goed denken moet. Je zou van binnen bijna helemaal donker worden, als je denkt aan alles wat je doen móét, maar wat je niet dóét. Daarom denk ik hieraan maar niet meer dan strikt noodzakelijk is.

Tussen 2 en 4 uur halen de grote meisjes weer water, malen meel, of maken het eten klaar. Wij kleintjes vegen de boel maar weer eens aan, halen groente, of spelen een beetje. Wij hebben schommels, een wip, en ballen. Tussen de bedrijven door maken wij ook wel eens eten klaar, helemaal voor onszelf. Achter de eetzaal, boven een paar kleine vuurtjes. Dan krijgen we een beetje meel uit de keuken, en dat koken we dan in water. Soms hebben we een beetje vlees van de markt, of misschien een muis van het veld, of een paar sprinkhanen van de

weg naar school. Dát eten vinden wij beter dan alle andere soorten eten van de hele wereld.

Na de afwas mogen wij spelen tot half negen. Ik ga dan dikwijls naar Batu. Tenminste als het niet zo'n dag is waarop ik doe alsof ik haar niet ken. In Batu's kamer zitten wij dan plaatjes te kijken. Zij heeft de prachtigste boeken met dieren erin. Sommige dieren hebben kleren aan. Dat zal wel komen omdat het dieren uit haar eigen land zijn. Daar is het erg koud. Bijna iedere maand krijgen wij dia's te zien. Dia's zijn iets heel erg vreemds. Ze hangen in de lucht op een stuk laken. De plaatjes komen uit het binnenste van een zwart kastje, waar licht inzit. Maar meer weet ik er niet van. Wij vinden dia's erg mooi. Vooral wanneer wij er zelf op staan. Als we een plaatje van ons zelf zien, zetten we de handen voor de mond en we loeien! Want het is zo grappig, om jezelf te zien op een stuk laken in de lucht.

Om half negen luidt de bel weer, en dan zingen we een avondlied. Ik ben altijd erg moe en slaperig als het half negen is. Zodoende hoor ik niet altijd alles wat de grote meisjes in hun avondgebed zeggen. Maar dat komt alleen, omdat ik zo slaperig ben, en niet omdat ik iets op God tegen heb. Als het negen uur is, ga ik slapen op mijn bed. Dat bed is alleen maar een paar planken op cementen poten. Voor ik in slaap val, denk ik vaak dat het erg fijn zou zijn om een slaapmatje te hebben. Want die planken zijn wel heel hard. Ik denk ook aan de engelen, en aan de mooie jurken die ze altijd aan hebben op de plaatjes. Zou ik ook zo'n jurk krijgen, als ik eens op een dag ook een engeltje zou worden?

Spelen in de kerk

De zondag is een heerlijke dag, heel anders dan de andere dagen van de week. Kashala luidt de bel pas om 7 uur. Maar dan zijn wij al lang wakker, en dan hebben we al een hele poos in bed liggen praten. Zondags krijgen wij ons uniform aan. Het is de enige dag van de hele week dat ik een jurk draag. Daar loop ik mij de hele week al op te verheugen. Onze uniformen hangen op hangertjes in een kamer, waar wij ze zondagsmorgens zelf vandaan kunnen halen. We hebben rode hoofddoeken, die binden we om ons hoofd voor de spiegel in het waslokaal. Ik vind het helemaal niet erg om zo'n doek te dragen. Want dan kan niemand zien dat mijn hoofd af en toe glad is. Zo glad als een spiegel. Wij hebben allemaal krullen, hele kleine zwarte krulletjes, en het is erg moeilijk om die altijd schoon te houden. De grote meisjes vlechten hun haar in wel 20 of 30 vlechtjes. Ze maken hun haar maar ééns in de maand op, omdat zij wel een hele dag werk ermee hebben. Om al die oude vlechten eruit te krijgen en de nieuwe er weer in. De kleintjes vergeten altijd om hun haar te wassen, omdat het zo moeilijk is. En dan begint het daar bovenop te kriebelen. Batu kan er niet tegen, dat wij in ons haar zitten krabben. Zij geeft ons dan maar een beetje petroleum om in ons haar te smeren. Dat helpt soms wel, maar soms ook niet. En dan wordt de hele zaak glad geknipt, zodat er geen haartje overblijft waarin nog gekriebeld of gekrabbeld zou kunnen worden. Zondags is het leuk, om je hoofd in een hoofddoek te verstoppen, en er uit te zien alsof je haar hebt. Maar de andere dagen denken we er helemaal nooit aan, omdat het dan maar maandag, dinsdag, woensdag, donderdag, vrijdag of zaterdag is. Als we groot worden, knippen we ons haar niet meer af, maar wij zorgen er wat beter voor. Het is toch merkwaardig, dat wij geboren zijn met krulletjes, terwijl het haar van onze Batu er uit ziet als de

staart van een paard. Zij moet er van alles aan doen, om er krullen in te krijgen. Batu zegt, dat zij graag onze krullen zou willen hebben. Maar ik ben er niet zo zeker van dat zij zou willen ruilen, als er dan ook petroleum in moest, omdat alles zo jeukt.

Wanneer we klaar zijn met eten gaan we naar de kerk. We lopen drie aan drie, netjes in de maat. Voor de eerste klas is dat niet zo eenvoudig, omdat de benen van de meisjes uit de 5e en 6e klas veel langer zijn. Maar we doen ons best om mee te komen. Beneden in het dorp gaan we zingen, zodat de mensen uit hun hutten komen om naar ons te kijken. Ja, al heeft een moeder het ook nog zo druk met eten koken, op een vuurtje in de kookhut, toch komt zij naar buiten om ons te zien. Als zij een baby heeft, draagt ze die altijd achter op haar rug. Maar als wij er aan komen, dan maakt ze de doek, waarmee ze het kind heeft vastgebonden, los. En ze neemt het kind op haar arm, zodat het ons kan zien, als wij voorbij komen.

In de kerk zitten wij altijd aan de kant waar de vrouwen zitten. De mannen zitten apart aan de andere kant. Onze kerk is reusachtig groot. Als hij helemaal vol mensen is, en ze gaan allemaal zingen, dan kun je dat wel door het hele dorp heen horen. Bovenin, onder het kerkdak, wonen de uilen en de vleermuizen. Die slapen allebei overdag. Wat dat betreft lijken ze op elkaar. Maar verder zijn ze helemaal verschillend, want vleermuizen slapen met het hoofd naar beneden, en uilen met het hoofd omhoog. Als wij zingen worden ze wakker, en vliegen rond in de kerk. Maar storen doen ze ons niet, want ze vliegen zachtjes, en de kerk is heel hoog.

Wij hebben een echte dominee. Hij heet Theodoor. Als hij preekt, heeft hij een lange witte jurk aan, die bijna op de grond hangt. En om zijn nek een zwarte band, die over de jurk naar beneden hangt. Dominee Theodoor preekt nooit erg lang. Als ik goed oplet begrijp ik het meeste wel. Maar soms preekt er iemand anders, als dominee Theodoor op reis is, bij-

voorbeeld. Die anderen preken zo verschrikkelijk lang, dan voel ik hoe de vermoeidheid mij te pakken krijgt. In de kerk mogen we niet slapen, en dat is erg moeilijk, als je zowat aan slapen toe bent. Daarom doe ik soms iets, wat ieder mens begrijpen kan, die zelf ook wel eens door vermoeidheid bevangen werd, terwijl hij toch niet mocht slapen . . . Dan begin ik te spelen. Doris heeft hetzelfde als ik, dus we spelen met z'n tweeën. Wij doen wie het eerste weet hoeveel jongens er zitten op de voorste bank in de kerk. Dat is een mooi spelletje. Tenminste zolang Doris niet vergeet, dat het een geheim spelletje van ons tweeën is. Soms gaat ze rechtop staan, om al wijzende die jongens te tellen. Batu krijgt ons in de gaten, en kijkt naar ons met een paar ogen . . . Daarom knijp ik Doris, omdat het háár schuld is. En dan zegt Doris dat ik muizenogen heb, of iets dergelijks. En voor we het weten krijgen we van Batu een por in onze rug. En we kunnen er op rekenen, dat er straks nog een héleboel woorden achteraan zullen komen. Eens op een keer hadden Doris en ik meel meegenomen naar de kerk, daarmee gingen wij ons poederen. Want het duurde zó lang voordat hij op de preekstoel ophield met preken. We speelden, dat we deftige dames waren. Net zoals de vrouwen in het dorp, die met rijke mannen zijn getrouwd. Batu porde ons in de rug. Toen wij ons omdraaiden, en naar haar keken, trok zij zo'n raar gezicht, net alsof ze wilde gaan lachen. Na de kerkdienst pakte ze ons in de kraag. En toen wij thuis waren, trok ze ons voor de spiegel, zodat wij onszelf konden zien. Onze gezichten waren zo wit als papier, alleen onze ogen waren bruin. Batu praatte met ons, en vertelde dat wij er veel mooier uitzien, als we ons niet poederen. Toen begrepen wij wel, dat het eigenlijk dom is, om je in de kerk lelijk te zitten maken. Doris en ik gingen ons wassen. En toen kregen we een beetje crème, die rook veel lekkerder dan meel. Zo kreeg dit verhaal toch nog een goed slot.

Wanneer we allemaal samen 'Amen' hebben gezegd, gaan

we de kerk weer uit. Terug naar school. Dan moeten we weer water halen. Maar verder hoeven we op zondag niets te doen. Om twee uur is het zondagsschool. Dat vinden we fijn, omdat het speciaal iets voor òns is. Iets wat wij begrijpen kunnen. Na de zondagsschool mogen wij naar het dorp om onze familie te bezoeken, tenminste als we er zin in hebben. Maar wij moeten weer terug zijn voordat de zon valt, om 6 uur.

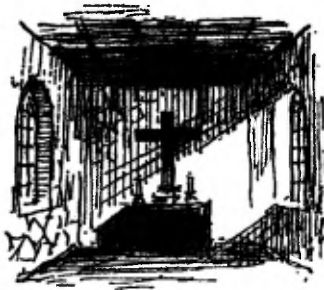

Stenen sjuwen

Mijn moeder is altijd erg blij, als ze mij ziet. Het is erg donker in haar hut, want er is, behalve de deur, maar één venster. Ik vind dat het er altijd avond lijkt, als ik er kom. Ik vertel mijn moeder van school, bijna alles. Maar wat niet zo mooi is vertel ik niet. Want ze zou er alleen maar verdriet van hebben. En waarom zou ik het eigenlijk vertellen? Ik weet immers zelf wel, wat verkeerd was. En als er één is, die er spijt van heeft, is dat immers wel voldoende?

Om 6 uur kijkt onze leidster of wij allemaal thuis zijn. De groten komen soms ook te laat, net zo goed als de kleintjes. Dan wordt hun naam opgeschreven in het boekje van de leidster. Dat is niet zo mooi, want dat betekent, dat zij de volgende dag extra-werk moeten doen. Zondags gaan de grote meisjes vaak uit, als padvindsters. Dan vertellen ze er 's avonds van. Zij houden in de dorpen echte preken. En ze spelen naderhand met de kinderen. Als ik tien jaar ben, kan ik ook padvindster worden. En als ik 3 gulden meebreng, krijg ik ook een uniform. Ik weet niet waar ik die 3 guldens vandaan moet krijgen. Maar als ik nu eens 36 emmers water haal, voor onze leidsters, of voor Batu, in mijn eigen vrije tijd, dan krijg ik daarvoor 3 guldens. Dus als het zover is, krijg ik dat wel voor elkaar. Zondagsavonds, als de groten vertellen over hun tochten, zit ik er aan te denken dat het nog maar twee jaar duurt, dan word ik ook padvindster. Misschien mag ik wel voorop lopen, en trommelen, net als Ebba uit de zesde klas.

Voorlopig ben ik met iets anders bezig. Wij gaan een kerk bouwen. Nu ja, geen echte kerk, het is maar een soort kerk. Een kamertje om in te bidden. Het wordt heel mooi: met een kruis er in, op de muur. En met gekleurde ramen, die zijn zo geel als een kluit boter in de karnemelk. Dat kamertje kan gebruikt worden door iedereen, die wil gaan bidden. Je bidt tot

God. De naam van God is een goede naam, maar de verhalen over Jezus begrijp ik het beste. Maar Jezus was goed, zegt Batu. Hij heeft nooit gelogen en nooit gestolen. Als Batu dat vertelt, dan denk ik aan de mango-vruchten. Dan wordt het helemaal donker in mijn hart. Ik zou Jezus graag eens willen zien. Maar toen Hij op aarde was, was ik nog niet geboren. Batu zegt, dat Hij best met mij had willen spelen. Als we maar tegelijk hadden geleefd! Nu denk ik aan Hem, en dan doe ik alsof ik met Hem praat. Dat doe ik meestal, als de andere kinderen mij uitlechen, omdat ik 'Bokti' heet. Ik weet best, dat Jezus volwassen geworden is. Maar ik denk altijd aan Hem, alsof Hij nog een jongen van 8 jaar zou zijn. Dan kan ik het beste met Hem praten. De volwassen mensen zijn zo moeilijk te begrijpen, voor iemand als ik.

Elke dag dragen wij allemaal stenen voor het bidvertrek. We gaan dan eerst naar een diepe kuil in het bos. Daar halen we de stenen vandaan. Daar liggen er wel duizenden miljoenen. Elke steen is zwaarder dan een mens zou kunnen zeggen. Maar Batu vindt, dat het beste werk wat je zou kunnen doen, dat is stenen dragen naar onze eigen kerk. Daarom zeg ik er niets van, ook al liggen ze nog zo zwaar op mijn hoofd.

Kerstfeest

Gisteren hebben we ons varken geslacht, omdat het kerstfeest werd. Het was zo'n leuk varken. Met zo'n grappig krulstaartje. Dat wou nooit rechtop blijven staan, als ik er aan trok. Het was lichtbruin met wit. Hij kon huilen als een hond, als hij honger had. En knorren als hij genoeg had gegeten. Nu is hij dood en opgegeten, met zijn staart en zijn snuit, en de hele rest. Het was ons varken. Wij voerden hem zelf, en hij groeide als kool. Ih, wat schreeuwde hij, toen hij werd geslacht. Ik vond het helemaal niet zo fijn. Want hij was ons eigen varken, en hij had ook een naam, hij heette Knor-knor. Maar ik vond het alleen maar verdrietig toen hij doodging. Want toen we hem opaten dacht ik er helemaal niet meer aan dat het Knor-knor was. Ik at alsof het een varken was, dat ik helemaal niet kende!

We hebben een prachtig kerstfeest gehad. De hele eetzaal stond vol met kaarsen. Er stonden kaarsen op de tafels, in de vensterbanken, en er zaten kaarsen in de kerstboom. Onze kerstboom is niet zo groot als die van jullie. Maar wij zetten hem in een ton, en dan is hij hoger dan een volwassen mens. Onze kerstboom is een doornstruik. Maar hij is zo mooi versierd, dat je eerst even je ogen moet dicht doen, als je hem voor 't eerst ziet staan. Anders gaan je ogen er pijn van doen. We hebben zilveren draden en glazen ballen en bruine engelen, die in snoeren tussen de takken hangen. En nog een heleboel andere dingen. Nadat wij Knor-knor hadden opgegeten, gingen we afwassen, en daarna mochten we buiten spelen.

Onze Batu ging toen in de eetzaal de kaarsen aansteken. Het was alsof de zaal in brand stond, zoveel licht zag je vanaf het schoolplein. Toen zij klaar was, gingen wij in de rij staan, een lange rij, één voor één achter elkaar. Ik stond achter Maria, zij was nu eens in een stralend humeur, en ze zei geen enkel

woord dat ze beter niet had kunnen zeggen. Dat kwam natuurlijk doordat het kerstfeest was. Dan word je van binnen heel anders dan anders, dat heb ik gemerkt. Omdat Maria aardig was, deed ik haar óók niets. Want ik wil ook graag aardig zijn, als het kerstfeest is. Wij gingen al zingende de eetzaal binnen. Oude Kashala kwam ook, en Tabitha, die bijna even oud is. Heel veel jaren geleden kookte zij het eten op onze kostschool. Wij, meisjes, hadden allemaal onze mooiste kleren aan: onze blauwe jurk en rode hoofddoek. Onze Batu was lang zo mooi niet. Die had alleen maar een gele jurk aan, en niet eens een hoofddoek. Maar Fihi, onze onderwijzeres . . . ih, dat was nog eens wat anders! Zij droeg een groene hoofddoek met gele bloemen. En een lila bloes van echte zijde. En verder had zij minstens 4 meter stof, blauw met rode vogels, als een rok om zich heen gewonden. Het hing tot op de grond, en was om haar middel geknoopt met een machtige knoop. Een van de leraren droeg een wit hemd, dat tot zijn knieën hing, en verder een blauw fluwelen broek. Dat was erg mooi. De andere leraren zagen er maar heel gewoon uit. Met witte hemden en lange broeken, en om hun hals een stukje stof, dat ze een 'das' noemen.

Batu las ons een verhaal voor, en toen zongen wij weer samen. Na dat lied was er een man, die tot ons sprak. Ik ken hem niet, maar hij had een zwarte baard en een bril. Hij heette Andarawus. Het begin van wat hij zei was wel goed – het ging over Jezus. Maar hij ging zó lang door met praten, dat ik opeens het gevoel kreeg, dat alle kaarsen heel klein en scheef werden. Ik geloof, dat ik even geslapen heb. Het was vast al erg laat, toen ik weer wakker werd. Want Batu was al bezig om nieuwe kaarsen in de boom en op tafel te zetten. Maar toen zei Andarawus 'Amen' en dat zeiden we toen allemaal. Wij zeggen altijd in koor 'Amen', als iemand klaar is met spreken. Daarmee wil je zeggen, dat het goed was, wat er gezegd werd, en dat wil je dan ook aan God vertellen. Ik zei ook maar

'Amen', hoewel ik lang niet alles gehoord had. Maar dat was niet, omdat ik het niet wilde horen, maar omdat ik een beetje moe was, en te veel gegeten had van Knor-knor. Wij zongen weer, en toen kregen we koek, en noten, die heerlijk in olie gebakken waren. Maar opeens zei Batu: 'Wat ligt daar eigenlijk onder de boom?' Ik schrok erg, want ik dacht, dat ik misschien weer 't een of ander vergeten had. Dat gebeurt zo dikwijls! Of eigenlijk moet ik zeggen, dat het de schuld van de dingen zelf is, omdat die een slecht karakter hebben, en net doen, alsof ze niet weten, waar ze thuis horen. Maar toen zag ik, dat Batu naar voren liep, en een groot pak tevoorschijn haalde. Ze las wat op een papiertje stond: 'Kerstgeschenken voor de meisjes van de school in Numan'. Ih... we raakten helemaal buiten onszelf van plezier! We knepen elkaar, en schreeuwden van blijdschap. We veerden omhoog als ballen en riepen: 'Wij zeggen dank u; wij zeggen dank u!' Het cadeau dat we dit jaar kregen is het mooiste wat je maar krijgen kunt. We kregen een stuk witte stof, een naald, en vijf verschillende kleuren garen. Ja, ik kom woorden tekort van blijdschap. Nu kunnen wij allemaal voor onszelf een echte zakdoek naaien, die helemaal van jezelf alleen is. Dit is het verhaal over ons kerstfeest. En over waarom we geen varken meer hebben, dat Knor-knor heet, met een staart die nooit recht wou worden, al trok je ook nog zo hard.

Floep deed mijn rok

Ik heb een zoon-van-een-jurk gekregen, dat noemen ze ook wel rok of bloes. Het is gewoon een stuk van een jurk, het bovenste of het onderste. Mijn rok is gerimpeld en heeft van onderen een heel brede zoom. Met die zoom erin ben ik erg blij. Een mens krijgt namelijk geen brede zoom in een jurk, als men niet verwacht, dat die zoom eenmaal uitgelegd moet worden, omdat een mens groeit. Dus ze rekenen er blijkbaar op, dat ik óók groeien zal. Dat ik een grote Bokti, een echt mens zal worden.

Het mooie van mijn zoon-van-een-jurk is, dat hij floep kan zeggen op mijn buik. Dan rek ik hem van boven uit. Ze noemen dat elastiek. Elastiek overtreft eigenlijk wel alle andere dingen, die er aan je kleren kunnen zitten. Ik vind het machtig mooi, om de rok de hele lange dag floep te laten zeggen. Het is prachtig, om iets voor jezelf alleen te hebben. Als ik goed nadenk, dan heb ik al een heleboel. Ik heb een zoon-van-een-jurk, een lepel, een kopje, een etenskom, een potlood, een taalschrift. En ik heb een moeder die hoest. En een tante, en 6 leidsters en 119 vriendinnetjes. En ik weet iets over God. Ik ben rijker dan een mens van acht jaar met woorden kan zeggen.

Ik vergat nog te vertellen, dat ik ook een kralensnoer om mijn middel heb. Wanneer hier in ons land een meisje geboren wordt, krijgt zij zo'n kralensnoer van haar moeder. Met rode, groene, gele en zwarte kraaltjes. Wanneer we drie weken oud zijn, maken onze moeders een heel klein gaatje in onze oren. Daar doen ze een grassprietje door, zodat het gaatje niet weer dicht kan groeien. Als het een echt gat is geworden, krijgen we oorringen, die mooi kunnen schitteren in de zon. Zodoende hebben alle kinderen, al vóór ze nog kunnen lopen, een kralensnoer en oorringen. Ik heb geen geld voor oorringen, dus als ik mij een beetje mooi wil maken, dan steek ik maar een paar

bloemen in mijn oren. Dat staat ook erg mooi. Hier zijn ook een paar kinderen, die er heel anders uitzien dan wij, al zijn ze dan ook bruin, en ook geboren in een ronde dorps hut. Hun moeders hebben met een gloeiende naald figuren gebrand op hun gezicht en hun borst. Want ze vonden, dat het mooi zou staan, als hun kinderen later zulke littekens zouden hebben. Ih, wat kan zo'n klein kind schreeuwen, als de moeder het brandt. Maar het kan niet weglopen, omdat het nog zo klein is. Dus dan is er niets aan te doen! Hier op school zijn meisjes, die zulke strepen en rondjes op hun gezicht en hun lichaam hebben. Nu doet het geen pijn meer, alleen terwijl ze die kregen. Sommigen vinden het wel mooi. Maar er zijn er ook, die zeggen, dat hun eigen kinderen later zoiets nooit zullen krijgen! Ik heb geen enkel streepje op mijn lijf. Dat komt waarschijnlijk, omdat mijn moeder ziek was, toen ik geboren werd. Zodoende kon zij het niet voor elkaar krijgen.

De grote meisjes hebben ook ringen aan de vingers, en armbanden. Om hun hals hebben ze iets, dat glanst als goud. Maar er zijn meisjes, die zijn nog niet helemaal groot, en ook niet helemaal klein. En die willen zo vreselijk graag óók zoiets hebben . . . En nu zal ik jullie vertellen, waarom ik het vanavond koud heb, en waarom ik niets anders draag dan mijn kralensnoer. Vanmiddag liep ik weer met het elastiek van mijn rok op mijn buik te trommelen. En ik zong er een liedje over. Opeens kwamen er vijf van die meisjes, die nog niet helemaal groot zijn, en ook niet meer helemaal klein. Ze praatten met mij, en vertelden, dat ze opeens gedachten hadden gekregen. Nu, ik zei tegen hen: 'ik luister'.

Toen zeiden ze, dat ze een stukje elastiek voor een armband wilden hebben. Ze zeiden: 'We hebben het gevoel, dat zoiets álles in de hele wereld te boven zou gaan!' Ik zei alleen maar: 'Ja, zo is het!' En toen zeiden ze, dat ik immers mijn elastiek wel aan hen zou kunnen verkopen, als ik dat wilde. Achteraf bezien, is het niet gemakkelijk te vertellen, hoe alles in z'n

werk ging. Maar ik haalde het elastiek uit mijn rok, en sneed het in stukjes. Dat was helemaal niet moeilijk. Maar toen ze allemaal hun elastieken armband gekregen hadden, merkte ik opeens dat ik het koud kreeg. Want het was avond, en koel. Mijn rok wil nu niet meer blijven zitten. Zodoende heb ik dus nu geen rok meer, waarin ik groeien kan, met een zoom van onder. De tranen springen mij in de ogen, zo jammer vind ik het.

Een middag uit

Vorige maand zijn alle grote meisjes naar Jemeta geweest om met de bal te spelen. Een wedstrijd tegen een ander school. De kleintjes konden niet mee. Daarom beloofde Batu, dat wij zelf ook een reisje zouden krijgen. En dat hebben we vandaag gehad. Om 3 uur kropen wij in twee auto's, die Batu voor de reis geleend had. In de ene wagen zaten 10 meisjes, en in de andere 12. Toen we allemaal een plaatsje hadden, riepen we héél hard: 'Hiep, hiep, hoera!' Eerst reden we heel langzaam

door het dorp. De mensen keken en keken! Wij deden niets anders dan zingen en zwaaien. Op de weg kwamen wij een grote kudde geiten tegen. Die schrokken zo verschrikkelijk, dat ze begonnen te mekkeren. En ze bleven stil staan, inplaats van weg te lopen. Batu moest stoppen, en roepen: 'Tafi! Tafi! Tafi! Weg! Weg! Weg!' Toen gingen ze aan de kant. We kwamen ook twee ezels tegen. Die konden er niets aan doen, dat ze niet hard weg liepen. Want hun poten waren samen gebonden, zodat ze alleen maar kleine sprongetjes konden maken. De man van wie ze zijn bindt altijd hun poten vast. Anders zouden ze te ver weg lopen. Toen we het dorp waren doorgereden, gingen we naar de jongensschool. Tussen twee haakjes, we hadden nog bijna een paar zwarte varkentjes overreden. Die kwamen onverwacht de weg op rennen. Hun moe-

der stond doodkalm aan de kant van de weg te knorren. De kleintjes schreeuwden en bleven voor de auto uitlopen. Je kon warempel bijna niet meer zien, dat het varkens waren, zo hard liepen ze! Batu reed langzaam achter hen aan, net zolang, tot ze weer naar hun moeder terug gingen. Bij de jongensschool sloegen we linksaf en reden naar de rivier. In de droge tijd zit er niet veel water in onze rivier. Wij sprongen gauw uit de auto's en liepen over het zand. Onze Batu gaf ons een duwtje, en riep: 'Wat mankeert jullie? Kunnen jullie niet meer op je benen staan?' We rolden allemaal ondersteboven in het warme zand. Ih, wat moesten we lachen! Wij probeerden toen om haar ook ondersteboven te gooien. Maar ze was veel te sterk voor ons, zodat wij al gauw wéér in 't zand lagen. Batu vroeg, of wij een model van een engel in het zand konden maken. Wij wisten niet, hoe dat ging. Ze ging toen op haar rug liggen, de armen eerst boven het hoofd, en daarna strekte ze de armen naar beneden langs het lichaam. Toen ze stil lag, tilden wij haar omhoog. En toen zagen we de afdruk van een echte engel in het zand, met de vleugels er aan! Wij probeerden het allemaal een keer. Batu zei stomverbaasd: 'Nu kom ik woorden tekort! Ik wist helemaal niet dat jullie zulke engeltjes waren!' Wij lachten, want we begrepen best, wat zij bedoelde. De enige, die geen fatsoenlijke engel kon maken, was Doris. Maar dat kwam, doordat wij haar niet konden optillen. Zij is zwaarder dan een hele emmer vol koren. Dat verzeker ik je. Ze vond het eerst wel jammer. Maar toen bedacht ze blijkbaar, hoe mooi en glimmend ze is door haar dikte. Dus toen keek ze weer vrolijk. Mary Dwom had zere voeten, zodat wij haar om de beurt droegen. Twee meisjes vlochten hun handen in elkaar, zodat zij tussen hen in kon zitten, terwijl ze liepen. Als zij ergens zat, speelden we, dat zij de Engelse koningin was. We dansten om haar heen, en riepen: 'Hallo! Hallo-o-o!' En we zetten onze handen voor de mond en bliezen, net als de mannen die hoorn of fluit spelen, in de tuin van ons dorps hoofd. Mary

8. 2. 48

Dwom wuifde naar ons en riep: 'Dank je wel! Dank je wel!' Net alsof ze echte koningin was.

Op de zandbank kwamen wij een paar Fulanen tegen. Fulanen zijn bruine mensen, net als wij. Maar zij hebben geen vaste woonplaats. Ze reizen met hun koeien van de ene plaats naar de andere. Ze hebben een heleboel koeien, en die hebben steeds weer nieuw gras nodig. Daarom moeten zij, met hun koeien, telkens weer verhuizen. De Fulanen wonen in hutjes van gras. Die kunnen ze heel vlug bouwen. Wij wuifden naar hen, en hun kinderen kwamen naar ons toe draven.

De hele middag speelden we op de zandbank, en we baadden ook in de rivier. Als we kletsnat waren rolden we ons door het zand. Batu zei, dat ze bang van ons werd. Want we hadden zwarte hoofden met bleke lichamen, door het zand. Batu riep: 'Zijn die grèzelige kinderen nu verdwenen?' En wij antwoordden: 'Wij zijn er weer'. Toen zei Batu: 'Is dat echt waar? Ih, daar word ik van binnen weer helemaal licht van!' We lachten en buitelden in het water, totdat we eruit geroepen werden. Wij kregen snoepjes en 'vingerkoekjes', die ook wel abakuru genoemd worden. Het zijn bruine koekjes, net zo dun en lang als vingers. Je kunt ze op de markt kopen. Wij zijn er dol op, want voor 5 cent krijg je een hele handvol. En ze smaken zó lekker!

Toen de zon bijna onderging, reden wij weer naar huis terug. Eerst stopten we nog bij de jongensschool. Daar woont een getrouwde Batu. Die had twee weken geleden een baby gekregen. Onze Batu vroeg, of wij de baby mochten zien, en dat mocht. Ik keek erg vreemd op, toen ik dat jongetje zag, want hij leek sprekend op een baby uit òns land. Onze kindertjes zijn ook heel licht van kleur, als ze geboren worden. Maar dat duurt niet lang. Al gauw beginnen ze donker te worden. En ze krijgen hele kleine zwarte krulletjes. Het jongetje van die Batu keek naar ons, terwijl hij zijn vingertjes in zijn mondje stopte. Zijn moeder zei, dat hij honger had. En toen nam zij

hem op. Onze kleine kinderen hebben bijna nooit kleren aan, maar het jongetje van die Batu had wel drie soorten kleertjes. En om dat alles heen nog een doek, groot genoeg voor een hoofddoek. We vonden het erg leuk om hem te zien. Daarom bogen we allemaal heel diep, tot op de grond, en zeiden: 'Dank u wel!' Daarna reden wij weer naar onze eigen school terug. De grote meisjes zongen een welkomstlied voor ons, toen we aankwamen. Wij verborgen ons gezicht in onze handen, omdat we van blijdschap geen woorden konden vinden.

Happy, onze ezel

Wij hadden een ezel. Over zijn hele lijf had hij zoiets als wol. Je kon je handen in zijn vacht duwen, en overal, onder al zijn haren, was het zacht en warm. Onze ezel was een echte goeierd, en wij noemden hem 'Happy'. Wij kregen hem vroeg in de ochtend, terwijl we aan het vegen waren. Ik liep er net hard aan te denken, of een mens als ik niet wat prettigers zou kunnen vinden, dan een schoolplein schoonmaken. Opeens kwam Happy er aan, met zijn moeder. Zijn moeder was groot en kaal, en ze had vermoeide ogen, omdat ze twee grote stapels brandhout moest sjouwen, die op haar rug vastgebonden waren. Happy draafde op vier stijve poten om haar heen. Hij lachte op zijn ezelsmanier tegen zijn moeder, om haar weer heldere blijde ogen te geven, net zoals hij zelf had. Esther kocht het brandhout, en Batu kocht Happy voor ons, de kleine krulkoppen. Het werd een heerlijke morgen. We maakten zo gauw mogelijk dat we klaar kwamen met vegen. En toen gingen we Happy opzoeken in zijn nieuwe stal, achter het huis van Batu. Toen wij er aan kwamen, stond Happy te huilen: hi-ha-hi-ha, want hij verlangde naar zijn moeder. Maar toen kreeg hij melk in een kom, en dat hielp. Het ging zo leuk, toen hij dronk, want hij kon het nog niet goed. Hij knoeide zo, dat het alle kanten uit sputterde. Ik dacht bij mezelf, dat het voor hem net zo moeilijk moest zijn om uit een kom te drinken, als het voor mij was, toen ik met een lepel eten moest, en mijn vingers niet gebruiken mocht. Daarom legde ik mijn hoofd tegen zijn hals, en ik fluisterde tegen hem. Dat hij maar geduldig en dapper moest zijn, dan zou hij het best leren.

Wij hadden Happy een half jaar, en hij was zo lief! Hij kwam, als wij hem riepen. Als wij het soms erg druk hadden, en hem voorbij liepen zonder hem even een klopje te geven, dan riep hij boos en hard: „hi-ha!” Hij moest eigenlijk gras

eten, maar hij at van alles en nog wat. Ook de bloemen uit onze tuin, en Batu's jurk, die aan de waslijn te drogen hing. Batu kreeg donkere ogen en rimpels in haar voorhoofd, toen zij ontdekte dat haar jurk bijna helemaal opgegeten was. Er was alleen nog maar een zoon-van-een-jurk van overgebleven. Ze bond Happy aan een boom vast met een koord. Hij huilde en huilde, en liep almaar om de boom heen, zodat het koord steeds korter werd. Het was allemaal erg verdrietig, en het eind was dan ook, dat Happy weer vrij mocht rondlopen. Hij gooide zijn poten omhoog en rolde rond op het gras van blijdschap. De zon scheen op z'n blauwe koord, en alles was nog beter dan goed.

Gisteren is Happy gestorven. Toen ik de deur van zijn stal kwam openmaken, lag hij op het stro, met gesloten ogen. Ik riep hem telkens opnieuw. Ik beloofde hem suiker en al mijn middageten, als hij maar een klein beetje wakker wilde worden. Maar het hielp allemaal niets. Happy is dood en begraven, en ik ben weer alleen. Vandaag wil ik niet spelen. Ik wil alleen maar aan Happy denken, en een liedje zingen over Happy met zijn lichtgrijze wol, zijn heldere ogen en zijn blauwe koord waar de zon op scheen.

Mijn kaka en ik

Een dag duurt erg lang, en zit boordevol met allerlei gebeurtenissen. Als je 's morgens opstaat weet je nog van niets, en dan komen ze zo maar, helemaal van zelf. Als je er aan denkt, wat zo'n nieuwe dag aan een mens als ik zou kunnen brengen . . . dan begint er in je maag iets te kriebelen.

En vandaag heb ik toch iets . . . !!! Ik heb een grootmoeder, een kaka. Zij woont in Denemarken. Ik heb haar zo maar, zonder meer, gekregen. Batu zegt, dat het is, omdat ik iemand nodig heb die van mij houdt. En dat doet mijn kaka. Ik schrijf haar, en zij schrijft mij. Ik zie best, dat zij veel mooier schrijven kan dan ik. Maar zij is ook veel ouder dan ik, dus dat kan mij niets schelen. Zij heeft me ook kleren gestuurd, een bloes, een rok en een broek. Het was allemaal zo geel als mais. Het was het allermooiste wat ik ooit van mijn leven gehad heb! Ik werd er helemaal opgewonden van. Mijn handen werden aan de binnenkant nat van blijdschap, toen ik dat allemaal kreeg. Batu zei, dat ik er goed op passen moest. Dat zal ik heus wel doen. Zo-doende trok ik de eerste dag alleen de bloes aan, en de rest niet. Je had me moeten zien, ik was zo mooi! Van boven geel als mais en voor de rest bruin als een stuk hout. Maar toen Batu mij zag, zei ze dat ik de rok ook maar moest aantrekken. Ze lachte een beetje, toen ze dat zei. Maar ik vind het toch maar raar. Ik had immers precies gedaan zoals zij gezegd had: ik was voorzichtig met mijn kleren, en trok niet alles tegelijk in één keer aan. Het is niet de eerste keer, dat zij en ik de dingen helemaal verschillend bekijken! Ik zal er dus maar niet méér woorden aan wijden. Ik weet zeker, dat kaka het wel goed gevonden zou hebben, dat ik alleen maar een bloes aan had. Want zij is mijn kaka, en wij zijn het altijd samen eens.

Ik heb er over nagedacht, dat zij wel eerder dood zal gaan dan ik. Dat gebeurt met iedereen die ik ken. Met mijn vader,

met Happy, en het zal ook wel gebeuren met mijn kaka, want zij is oud. Ik denk daaraan, als wij op school horen vertellen over engelen. Dan denk ik, als kaka sterft, krijgt zij vast een van de allermooiste witte jurken die er in de hemel zijn. En dan wacht zij op mij, in een prachtige straat van goud. En dan, eens op een dag, kom ik er aan lopen. Ik ben niet rijk, en ik heb nooit wat anderen hebben, dus ik zal wel alleen mijn gele bloes aanhebben. Ik spring van de ene wolk op de andere. En ik loop langs de straat van goud, regelrecht naar kaka. Dan pak ik haar hand, en ik zeg: 'Ik ben Botki. Wel bedankt, dat u op mij gewacht hebt.' Dan zal ze mij aankijken, net als op de foto, die ik van haar heb. En ze zal zeggen: 'Kom Bokti, we gaan naar binnen, naar God.'

En ook al is zij wit, en heeft ze de mooiste jurk van de hemel aan, en al ben ik Botki maar, in een zoon-van-een-jurk zo geel als mais, tóch horen wij bij elkaar. Mijn kaka en ik.

Inhoud

Met z'n achten	blz. 5
Wassen is maar niks	9
Alles gaat verkeerd	12
Naar de markt	16
Lepels zijn maar lastig	20
Dia's in de lucht	26
Spelen in de kerk	30
Stenen sjouwen	35
Kerstfeest	38
Floep deed mijn rok	42
Een middag uit	47
Happy onze ezel	53
Mijn kaka en ik	56